

Даровська Д.С., студентка юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник: Н.В. Камінська*, доктор юридичних наук, професор

Оновлена адвокатура: на шляху до Європейського Союзу

Адвокатура та адвокатська діяльність є важливим чинником забезпечення законності, справедливості судочинства, захисту прав і свобод, а належного вирішення спорів між особами. На сучасному етапі розвитку України адвокатська діяльність знаходиться на шляху реформування та підвищення ефективності своєї діяльності і розвитком культури. Необхідними вкрай є особливі особи, які спеціально займалися б вивченням законів і могли надавати юридичну підтримку або здійснювати правовий захист. Саме ці фахівці-юристи є адвокатами. Отже, адвокатура являє собою право-захист, тобто, юридичну допомогу, яка надається тим, хто її потребує, фахівцями-юристами [1].

До недавнього часу діяльність адвокатури регулювалася [Законом України "Про адвокатуру"](#) 1992 року, який надав значного поштовху для становлення сучасного інституту адвокатури. Зокрема, були визначені статус адвокатури України, її основні завдання, правовий статус власне адвоката, закріплено основні принципи та організаційні форми здійснення адвокатської діяльності, гарантії адвокатської діяльності, повноваження адвоката, закладено основи адвокатського самоврядування тощо.

Подальший розвиток економічних та правових відносин держави, процес інтеграції України в європейську спільноту обумовили необхідність розвитку і вдосконалення правової регламентації адвокатської діяльності. Також процес реформації викликає і взяте Україною, при вступі до Ради Європи, зобов'язання щодо створення професійної асоціації адвокатів [2].

Тому прийнято [Закон України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність"](#), який набрав чинності 15 серпня 2012 року. Цим Законом комплексно реформовано засади здійснення адвокатської діяльності в Україні відповідно до міжнародних стандартів, що забезпечить надання адвокатами професійної правової допомоги кожному, хто її потребує. Слід відзначити, що у Законі враховано висновки Венеціанської комісії до законопроектів про адвокатуру, що раніше направлялися на її розгляд Україною. Прийняття [нового Закону](#) визначило правові основи для створення в Україні професійного самоврядного інституту адвокатури та посилення правових та організаційних гарантій діяльності адвокатури. Особливу увагу приділено реалізації гарантій незалежності та ефективності функціонування інституту адвокатури в цілому та надання адвокатами якісної правової допомоги, зокрема:

- удосконалено порядок допуску до професії адвоката. На законодавчому рівні закріплено чіткий порядок отримання статусу адвоката, якого не було раніше. Після успішного складання кваліфікаційного іспиту передбачено проходження кандидатом стажування у практикуючого адвоката, що дозволить

отримати необхідну підготовку для здійснення адвокатської діяльності та набути професійні уміння та навички майбутнього адвоката;

- визначено чіткі види та гарантії адвокатської діяльності. Так, видами адвокатської діяльності, зокрема, є представництво інтересів в судах та інших державних органах, захист від обвинувачення, надання консультацій і роз'яснень з правових питань та правовий супровід діяльності фізичних і юридичних осіб. Закон передбачає достатньо повноважень адвоката (звернення з адвокатським запитом для отримання доказів та іншої інформації щодо справи клієнта), а також гарантії адвокатської діяльності (заборона вимагати від адвоката, його помічника чи стажиста відомостей, що містять адвокатську таємницю, заборона проведення огляду та вилучення документів, пов'язаних з адвокатською діяльністю, тощо), які мають унеможливити втручання в діяльність адвоката та не допустити розголошення адвокатської таємниці;

- закріплено організаційні форми адвокатської діяльності: адвокат може здійснювати адвокатську діяльність індивідуально або в організаційно - правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання;

- створено систему органів адвокатського самоврядування, існування якої на законодавчому рівні раніше не було врегульовано. А саме запроваджено чітку систему органів адвокатського самоврядування, які діють на загальнодержавному та регіональному рівнях, до складу яких входять виключно адвокати, що забезпечує незалежність адвокатури України від органів державної влади та місцевого самоврядування;

- передбачено інститут зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю. Наприклад, у випадку виникнення обставин несумісності у визначених Законом випадках право на здійснення адвокатської діяльності зупиняється і відповідно поновлюється радою адвокатів регіону за заявою адвоката. Також право на заняття адвокатською діяльністю може бути зупинено або припинено у встановленому Законом порядку, зокрема у випадку накладення на адвоката дисциплінарного стягнення;

- передбачено ведення Єдиного реєстру адвокатів України, в якому розміщуватиметься уся необхідна інформація про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які набули право на заняття адвокатською діяльністю в Україні, обрані адвокатами форми здійснення адвокатської діяльності тощо. Цей реєстр є відкритим для перегляду на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України;

- встановлено прозорі процедури та чіткі механізми реагування на випадки вчинення адвокатами дисциплінарних проступків: визначено перелік підстав дисциплінарної відповідальності адвоката та змагальну процедуру розгляду цього питання кваліфікаційно-дисциплінарною комісією. Адвокат при цьому має достатні можливості для висловлення своєї позиції та захисту;

- врегульовано питання участі адвокатів іноземних держав у здійсненні адвокатської діяльності на території України. Для цього таким особам достатньо подати до відповідного органу адвокатського самоврядування документи, які підтверджують отримання нею статусу адвоката в іншій країні. При цьому іноземні адвокати мають такі ж права та гарантії адвокатської

діяльності, як і адвокати України, і не обмежені у здійсненні адвокатської діяльності на території України [3].

Прийняття [Закону України "Про безоплатну правову допомогу"](#), який набрав чинності 9 липня 2011 р., дозволило Україні отримати правову базу та інституціональний механізм для реалізації як закріпленого [ст. 59 Конституції України](#) права кожного на правову допомогу, зокрема, у випадках, коли вона відповідно до закону повинна надаватись безоплатно, так і зобов'язань за низкою міжнародних договорів, які містять положення щодо надання правової допомоги і учасником яких є Україна. Зокрема, це [Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.](#) та [Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.](#), які прямо чи опосередковано встановлюють зобов'язання для держав-учасниць надавати безоплатну та кваліфіковану правову допомогу малозабезпеченим особам при обвинуваченні їх у вчиненні кримінальних правопорушень [4].

Отже, оновлена нормативна база у сфері адвокатської діяльності дозволяє формувати в Україні інститут адвокатури європейського зразка та надає відповідний спектр гарантій здійснення адвокатської діяльності.

Список використаних джерел

1. Т. В. Варфоломеєва. Проблеми української адвокатури// Адвокат. -2009. - №10. - С.7.
2. [Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи № 190 від 1995 р.](#)
3. Обговорення проектів змін до закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність : матер. круглого столу/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://kmdka.com/novini/3_01
4. Безоплатна правова допомога/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://cau.org.ua/statica/pdf/infobinder_1_FreeLegal.pdf

Закаль О.О., студентка юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник: Лазаренко Л.А.* кандидат юридичних наук, доцент

Щодо ролі судової практики національних судів в системі джерел права в Україні

Питання судової правотворчості протягом століть займали увагу багатьох видатних дослідників, незалежно від того, якої думки вони дотримувалися з питань ідентифікації джерел права взагалі і судової практики як джерела права. Визначення поняття, сутності та значення судової практики давно становить предмет теоретичних досліджень у правовій науці. Так, у визначенні поняття «судова практика» в юридичній літературі немає єдиної думки. Відомий теоретик права С.С. Алексєєв розглядає юридичну практику як об'єктивований